

PM Rotel I (Dnr KS 2018/1124)

Brott mot förtroendevalda (Ds 2018:29)

Remiss från Justitiedepartementet

Remisstid den 4 oktober 2018

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

I promemorian Brott mot förtroendevalda (Ds 2018:29) redovisas rapporter och utredningar som visar att trakasserier, hot eller våld mot förtroendevalda personer och deras anhöriga har ökat genom åren.

Mot denna bakgrund är, enligt promemorian, ett brott mot en förtroendevald i förlängningen inte bara ett angrepp mot den enskilde personen utan även mot det demokratiska systemet. För att säkerställa ett samhälle med fri och öppen åsiktsbildning och för att värna det demokratiska samtalet föreslår promemorian därför att det straffrättsliga skyddet för förtroendevalda förstärks genom att det införs en ny särskild straffskärpningsgrund i 29 kap. 2 § brottsbalken.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Justitiedepartementet har remitterat promemorian till staden för yttrande.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget, men har synpunkter på användningen av begreppet närstående samt framhåller vikten av att frågan om det finns behov av att utöka det straffrättsliga skyddet även för personer som kandiderar till politiska förtroendeuppdrag utreds.

Mina synpunkter

Att människor vågar och vill kandidera till förtroendeuppdrag i samhället är en förutsättning för en fungerande demokrati. Därför är utvecklingen där allt fler förtroendevalda utsätts för hot och våldsbrott ett hot mot den bärande samhällsidén. Jag välkomnar initiativet att i lagen införa en straffskärpningsgrund för brott som riktas mot förtroendevald.

I likhet med vad stadsledningskontoret anför i sitt tjänsteutlåtande menar jag att lagen också bör omfatta personer som inte bara har, eller tidigare uppburit, förtroendeuppdrag utan även personer som kandiderar till samhällliga uppdrag. Det är ofta just vid kandidaturen man är utsatt för hot om våld och våld.

Jag tycker också att det är rimligt att närståendebegeppet inom den föreslagna lagstiftningen utformas på ett sådant sätt att det likställs med annan liknande lagstiftning och inte begränsas till en mindre krets. I detta delar jag det som anförts av stadsledningskontoret.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 20 september 2018

KARIN WANNGÅRD

Bilaga

Remissen – en sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Promemorians lagförslag innebär att det som försvårande omständigheter vid bedömningen av ett brotts straffvärde, vid sidan om vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt ska beaktas ”om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon utövat ett förtroendeuppdrag i stat, kommun eller landsting, eller om det begåtts mot en närstående till en sådan person, på grund av förtroendeuppdraget”.

Med förtroendevald för kommunernas del avses de personer som definieras som förtroendevalda på kommunal nivå i 4 kap. 1 § och 2 § första stycket kommunallagen (2017:725), till exempel ledamöter och ersättare i fullmäktige, nämnder och fullmäktigeberedningar samt revisorer. Även de som inom kommunen fullgör förtroendeuppdrag på heltid eller betydande deltid och har benämningen kommunalråd, borgarråd, oppositionsråd eller annan benämning som fullmäktige bestämmer omfattas. Utanför bestämmelsen faller till exempel styrelseuppdrag i särskilda juridiska personer såsom bolag och stiftelser till vilka kommunen väljer ledamöter och suppleanter. Personer som arbetar som politiskt tillsatta tjänstemän omfattas inte heller av begreppet förtroendevald.

Bestämmelsen omfattar brott som begåtts mot en person som utövat ett uppdrag som förtroendevald. En förutsättning för att tillämpa straffskärpningsgrunden är att brottet begåtts på grund av utövandet av förtroendeuppdraget, det måste alltså finnas ett samband mellan brottet och förtroendeuppdraget.

Även närstående till förtroendevalda omfattas av den föreslagna bestämmelsen. Promemorian anger som bakgrund att det av undersökningar framgått att anhöriga utsätts för trakasserier, hot och våld just av den anledningen att de är anhöriga till en förtroendevald. Promemorian bedömer att brott som begås mot dessa personer kan utgöra ett lika allvarligt hot mot det representativa systemet som om brottet begås direkt mot den förtroendevalde.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 september 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är mycket viktigt att det demokratiska representativa systemet, och de enskilda berörda personerna, värnas på olika sätt och delar promemorians bedömning att det finns behov av att förstärka det straffrättsliga skyddet för förtroendevalda.

Stadsledningskontoret har ingen erinran mot att skyddet utformas genom att införandet av en särskild straffskärpningsgrund i 29 kap 2 § brottsbalken i enlighet med promemorians förslag, men har ett par synpunkter på hur det utökade skyddet avgränsas.

Enligt promemorians lagförslag omfattas, utöver brott mot den förtroendevalde själv på grund av att han eller hon utövat uppdraget, även brott som riktas mot personer som är *närstående* till den förtroendevalde. När det gäller vilken personkrets som omfattas av detta begrepp hänvisar promemorian till förarbetena till straffbestämmelsen om grov

fridskränkning i 4 kap 4 a § första stycket brottsbalken, en bestämmelse som omfattar brott även mot *tidigare* närstående personer. Enligt förarbetena (Prop. 1997/98:55 s. 132) avses med närstående eller tidigare närstående - här i kort sammanfattning - i första hand någon man är eller har varit gift eller sambo med, men också egna barn och andra nära släktingar samt styvbarn man bor eller bott tillsammans med.

I promemorian sägs, på s. 35, att det med hänsyn till tillämpningsområdet för det nu aktuella förslaget (om straffskärpning för brott mot förtroendevalda) framstår som lämpligt att närstående-begreppet ges samma innebörd här som i straffbestämmelsen om grov fridskränkning, men att bestämmelsen däremot bör avgränsas på sådant sätt att tidigare närstående inte omfattas av förslaget. På s. 42 utpekar promemorian också i princip bara personer som den förtroendevalde har ett förhållande med och nära släktingar.

Uttalandena verkar innebära att bestämmelsen inte är avsedd att kunna tillämpas på några brott som riktas mot personer som den förtroendevalde faktiskt kan ha mycket nära relationer med trots att de inte lever tillsammans eller är släktingar. Som exempel kan nämnas en nära vän eller en tidigare make/maka eller sambo som den förtroendevalde har gemensamma barn tillsammans med. Någon närmare förklaring om eller varför inte även sådana personkategorier kan omfattas av bestämmelsen lämnas inte i promemorian. Enligt stadsledningskontorets uppfattning vore det bra med förtydliganden i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Vidare innebär promemorians lagförslag att skyddet förstärks för personer som redan *är* eller har varit förtroendevalda, men personer som engagerar sig politiskt genom att t ex kandidera till ett förtroendeuppdrag omfattas inte av bestämmelsen. Skälet till denna avgränsning av skyddet behandlas inte närmare i promemorian, dock nämns kort (i slutet av avsnittet 3.2 Allmänna utgångspunkter) att frågan kommer att övervägas i lämpligt sammanhang om behov skulle uppstå. Stadsledningskontoret anser att det ur ett demokratiskt perspektiv är viktigt att motverka att personer avhåller från att engagera sig politiskt genom att kandidera till val på grund av oro för att bli utsatt för brott. Regeringen bör därför bevaka och utreda frågan.

Med dessa synpunkter framförda, tillstyrker stadsledningskontoret författningsförslaget som sådant.